

Vedlegg 5

Uføreytelsen i offentlige tjenstepensjonsordninger

Utarbeidet av sekretariatet

1	INNLEDNING.....	1
2	PROBLEMSTILLING.....	1
3	UFØREPENSJONSUTVALGETS FORSLAG	2
3.1	Viktige hensyn	2
3.2	Utvalgets forslag	2
4	UFØREYTELSEN I DAGENS OFFENTLIGE TJENSTEPENSJONSORDNINGER	3
4.1	Innledning	3
4.2	Uførepensjon før samordning med ytelser fra folketrygden.....	3
4.3	Uførepensjon etter samordning med ytelser fra folketrygden	5
4.4	Uførepensjon og inntekt.....	5
4.5	Oppsatt uførepensjon	7
4.6	Regulering.....	7
5	DRØFTING AV MODELLER.....	7
5.1	Bakgrunn.....	7
5.2	Forutsetninger for den fremtidige uføreordningen	8
5.3	Mål for omleggingen av tjenstepensjonsordningen	8
5.4	Uføreytelsen som en bruttoordning eller som nettoordning	9
5.5	Utformingen av en nettomodell	10
5.6	Utforming av en bruttomodell	15
6	NÆRMERE OM ENKELTE FORHOLD	16
6.1	Inntektsgrunnlaget.....	16
6.2	Krav til tjenestetid?	17
6.3	Barnetillegg.....	19
6.4	Friinntektsregler.....	19
6.5	Inngangskriterier	20
6.6	Når skal uføreytelsen gis – forholdet til arbeidsavklaringspenger.....	21
TABELLVEDLEGG: STATISTIKK OM UFØRE I TJENSTEPENSJONSORDNINGENE		23
1	INNLEDNING.....	23
2	STATENS PENSJONSKASSE.....	23
3	STATISTIKK OM UFØRE I KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE	24

1 Innledning

Gjennomføringen av pensjonsreformen medfører at det vil være behov for å vurdere tilpassinger av uførepensjonsordningene i dagens offentlige tjenstepensjonsordninger. Uførepensjonsutvalget (NOU 2007: 4) har foreslått en ny modell for uføreytelser i folketrygden. I dette vedlegget drøftes hvordan en kan tilpasse uføreordningen i de offentlige ordningene dersom en ordning i folketrygden i tråd med forslaget fra Uførepensjonsutvalget blir gjennomført. Det skisseres i vedlegget to modeller for tilpassing; en nettomodell som vil gi et supplement på toppen av ytelsen fra folketrygden og en bruttomodell der en form for samordningsregelverk beholdes. Enkelte spørsmål som inntektsbegrep, tjenestetid og inngangskriterier mv. drøftes. I noen grad vil problemstillingene i tilknytning til disse spørsmålene være felles for både netto- og bruttoordningen. Regjeringen vil presentere sitt opplegg for utformingen av framtidens system for uføreytelser i folketrygden etter at dette utvalget har levert sin innstilling. Dette notatet konkretiserer ikke nivåene på parametrene i de to mulige modellene, men drøfter noen prinsipielle spørsmål knyttet til modellvalg.

2 Problemstilling

Dagens offentlige tjenstepensjonsordninger har også en uførepensjonsordning. Uføreordningen sikrer medlemmer som blir uføre, blant annet en uførepensjon fram til mottakeren går over på alderspensjon, og den gir uføre opptjening av rett til alderspensjon fram til aldersgrensen. Uførepensjonen fra de offentlige tjenstepensjonsordningene samordnes med og er tilpasset uførepensjonen fra folketrygden.

Uførepensjonsutvalget (NOU 2007: 4) foreslo å frikople uførepensjonen i folketrygden fra alderspensjonssystemet og beregne en ny uføreytelse – kalt uførestønad – etter mønster av de andre helserelaterte ytelsene i folketrygden, altså som en prosentandel av tidligere inntekt. Flertallet i utvalget foreslo at uførestønaden skulle utgjøre 66 prosent av tidligere inntekt. Samtidig foreslo utvalget at uføre ikke lenger burde ha særskilte skatteregler, men skattlegges på samme måte som andre personer i yrkesaktiv alder.

Dersom uføreordningen i folketrygden legges om, må uføreordningen i tjenstepensjonsordningene tilpasses dette. Før regjeringen eventuelt fremmer forslag om å legge om beregningen av uførepensjonen i folketrygden, bør konsekvensene av mulige utforminger av en supplerende uføreytelse i tjenstepensjonsordningene utredes. OfTP-utvalget er bedt om å vurdere hvordan dette kan gjøres i *de offentlige* tjenstepensjonsordningene. Utvalget skal altså gjøre en betinget vurdering: Gitt at folketrygden legges om, hvordan kan da uføreytelsen i tjenstepensjonsordningene utformes? Utvalget skal dermed ikke vurdere hensiktsmessigheten av omleggingen i folketrygden.

Dette notatet inneholder en drøfting av hvordan en tilpasset uføreytelse i offentlig tjenstepensjonsordninger kan utformes. Først, i avsnittene 2–3 under, presenteres en del bakgrunnsinformasjon. I et eget tabellvedlegg presenteres en del statistisk informasjon.

3 Uførepensjonsutvalgets forslag

3.1 Viktige hensyn

Uførepensjonsutvalget (NOU 2007: 4) tok utgangspunkt i at uføreordningen skal sikre personer med omfattende helseproblemer en rimelig inntekt dersom de ikke kan arbeide. Utvalget pekte på en rekke hensyn som må tas når en skal utforme ordningen:

- «Mange skal ha uførestønaden som hovedinntektskilde i lang tid, de fleste fram til de får alderspensjon.
- Det må lønne seg å arbeide framfor å motta uførestønad, og endringen i inntekt ved overgang til/fra arbeid må være rimelig.
- Uføreordningen må gi gode insentiver til å utnytte den eventuelle arbeidsevnen en til enhver tid har, og til å vende tilbake til arbeidslivet for fullt dersom dette blir mulig.
- Endringene i inntekt ved overgang til eller fra andre ytelser, må være rimelig. Dette gjelder særlig overgangen fra den nye tidsbegrensede inntektssikringsordningen til uførestønad og fra uførestønad tilbake til yrkesrettede ordninger. Og det må også gjelde ved overgang fra uførestønad til alderspensjon.
- Uføreordningen bør bygge på prinsipper som er enkle å forstå for den enkelte mottaker, og den bør gi forutsigbare endringer i inntekt ved overgang fra eller til andre stønadsordninger og arbeid. Ordningen bør videre være enkel å administrere for Arbeids- og velferdsetaten, blant annet ved overgang fra uføreytelse til alderspensjon.»

3.2 Utvalgets forslag

Med dette som utgangspunkt foreslo Uførepensjonsutvalget enstemmig å legge om beregningen av uføreytelsen i folketrygden. Utvalget mente uføreytelsen bør frikoples fra alderspensjonssystemet og beregnes som en prosentandel av tidligere inntekt. Samtidig mente utvalget at de som mottar uførestønad ikke bør ha særskilte skatteregler, men skattlegges på samme måte som andre personer i yrkesaktiv alder. Omleggingen fikk bred oppslutning i den påfølgende høringen.

Utvalget begrunner omleggingen særlig med at:

- Det vil gi et vesentlig enklere system
- Konsekvensene for den enkeltes inntekt av overgang mellom ulike trygdeytelser og mellom arbeid og uførestønad vil være mer oversiktlige og forutsigbare

Utvalget foreslo at uførestønaden skulle beregnes med utgangspunkt i inntekten i de tre beste av de fem siste inntektsårene før uførheten oppsto. Dette innebærer at uførestønaden rendyrkes som en erstatning for den tapte arbeidsinntekten som uførheten fører til, i perioden fram til overgang til alderspensjon. «Utvalget mener inntekten i en relativt kort periode normalt vil gi best uttrykk for inntektstapet til personer som blir uføre.» Forslaget innebærer at eventuell inntekt tidligere i yrkeskarrieren – før de siste fem årene – ikke vil påvirke størrelsen på uførestønaden.

I dagens uførepensjonsordning i folketrygden kan inntekten i hele den yrkesaktive perioden påvirke nivået på uførepensjonen. Årsaken er at uførepensjonen beregnes som en avledet alderspensjon: Uførepensjonen er som hovedregel lik det alderspensjonen ville blitt dersom vedkommende hadde fortsatt i arbeid fram til pensjonsalderen med samme inntekt som før uførheten oppsto. Siden tilleggspensjonen i folketrygden beregnes med utgangspunkt i inntekten i de 20 beste inntektsårene og det gis uttelling for inntil 40 poengår (år med inntekt over ett grunnbeløp), betyr det at inntekten i hele yrkeskarrieren kan påvirke nivået på uførepensjonen fra dagens folketrygd.

Uførepensjonsutvalget foreslo også en rekke andre endringer i reglene for uføreytelsen i folketrygden. Disse forslagene er nærmere beskrevet under punkt fem der forutsetningene som utvalget kan legge til grunn beskrives.

Uførepensjonsutvalget vurderte ikke reglene for uføreytelser fra tjenstepensjonsordningene. Utvalget erkjente imidlertid at utvalgets forslag kunne skape behov for justeringer av reglene for uførepensjon i tjenstepensjonsordningene både i privat og offentlig sektor. Utvalget la til grunn at disse justeringene ville skje som en del av regjeringens videre arbeid med regelverket for tjenstepensjon, og der «intensjonen vil være at tjenstepensjonsordningene fortsatt skal kunne gi en uføreytelse i tillegg til uføreytelsen fra folketrygden».

Utvalget vurderte også ulike modeller for beregning av alderspensjon til personer som har mottatt uføreytelse. En må vurdere opptjeningsregler for alderspensjon og når personer med uførepensjoner går over på alderspensjon. Forslagene omtales ikke nærmere her og det gis ikke en nærmere vurdering av hvordan tjenstepensjonsordningen bør tilpasses på dette punktet. Årsaken er at slike vurderinger av modell for alderspensjon til uføre vil bli meget hypotetiske da de må bygge både på hvordan dette skal håndteres i folketrygden og på en modell for alderspensjon i tjenstepensjonsordningen.

4 Uføreytelsen i dagens offentlige tjenstepensjonsordninger

4.1 Innledning

Dagens offentlig tjenstepensjonsordning kan gi en supplerende uførepensjon til ytelsene fra folketrygden. Den supplerende uførepensjonen er en bruttoytelse, noe som innebærer at tjenstepensjonen først beregnes brutto, og deretter samordnes med uføreytelsen fra folketrygden. Under gis en kort beskrivelse av reglene for den supplerende uføreytelsen.

4.2 Uførepensjon før samordning med ytelser fra folketrygden

Vilkår for å få uførepensjon

Uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning kan innvilges dersom stillingen må reduseres på grunn av sykdom eller skade. Pensjonen innvilges fast eller midlertidig. Uførepensjon kan også innvilges dersom arbeidsinntekten reduseres ved overgang til en lavere lønnet stilling på grunn av sykdom eller skade. Uførepensjonen kompenserer da for inntektsbortfallet.

Det er også rett til uførepensjon til medlemmer som må fratre stillingen på grunn av «alderssvekkelse» etter fylte 64 år og som har hatt fem års sammenhengende tjeneste umiddelbart før fratreden. Uførhet som inntreffer innen to år etter innmeldingen og som skyldes sykdom eller lidelse som arbeidstakeren hadde på innmeldingstidspunktet (men som ennå ikke hadde ført til arbeidsuførhet), gir ikke rett til uførepensjon dersom arbeidstakeren må antas å ha kjent til sykdommen eller lidelsen på innmeldingstidspunktet. Dette gjelder selv om vedkommende ikke kjente til hvilken sykdom det senere viste seg å være, eller at det var sannsynlig at lidelsen kunne utvikle seg til arbeidsuførhet. Karensregelen gjelder også dersom vedkommende i løpet av de siste to årene har gått opp i stillingsstørrelse.

I statlig sektor opprettholdes retten til uførepensjon under permisjon uten lønn i inntil to år.

Beregning av supplerende uførepensjon

Pensjonens størrelse er avhengig av pensjonsgrunnlag, opptjeningstid, uføregrad og stillingsstørrelse. Full uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved full opptjeningstid. Forsørges barn under 18 år, får pensjonisten også utbetalt barnetillegg, som utgjør 10 prosent av uførepensjonen for hvert barn. Pensjonen inkludert tillegg for barna kan ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget. Barnetillegget opphører når barnet fyller 18 år.

Pensjonsgrunnlaget er den arbeidsinntekten det er trukket pensjonsinnskudd av, som er inntekt i stilling uten overtid. Lønn ut over 12 G er ikke pensjonsgivende, og medregnes ikke i grunnlaget for beregning av pensjon.

Pensjonsgivende tjenestetid er den tid den enkelte har vært medlem av en offentlig tjenstepensjonsordning som er omfattet av Overføringsavtalen. Det medregnes ved beregningen av uførepensjonen også opptjeningstid som kunne vært oppnådd om vedkommende hadde vært arbeidsfør og kunne fortsatt i stillingen fram til aldersgrensen. For å få full uførepensjon, må den pensjonsgivende opptjeningstiden være 30 år eller mer. Pensjonen reduseres forholdsmessig for hvert år som mangler for å oppnå 30 år.

Dersom uførheten skyldes en yrkesskade, gjelder særlige regler for medlemmer av Statens Pensjonskasse. Ved yrkesskade blir den pensjonsgivende tjenestetiden alltid regnet som full opptjeningstid, dvs. 30 år.

Uførepensjonen regnes i Statens Pensjonskasse i forhold til stillingsstørrelsen på det tidspunktet medlemmet blir ufør. I den kommunale tjenstepensjonsordningen beregner man alternativt pensjonen ut fra gjennomsnittlig stillingsprosent i hele medlemsperioden, hvis det gir høyere pensjon.

I folketrygden kreves det at uføregraden minst er 50 prosent for at en skal ha rett til uføreytelse. Tilsvarende krav gjelder ikke for uførepensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene. Det kan innvilges uførepensjon også ved lavere uføregrad enn 50 prosent eller når man av helsemessige årsaker er gått ned i lavere stilling. Det er verdt å merke seg at tjenstepensjonen som regel knyttes direkte til inntektsbortfallet i stillingen som gav rett til medlemskap i pensjonsordningen. Dersom ytelse blir utbetalt fra folketrygden, utbetales som hovedregel uførepensjon etter samme uføregrad fra tjenstepensjonsordningen.

4.3 Uførepensjon etter samordning med ytelser fra folketrygden

Uførepensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning kan innvilges ved varige og midlertidige uføreytelser fra folketrygden. Reglene for beregning av brutto tjenstepensjon er like i de to tilfellene, men samordningsreglene for tjenstepensjon er forskjellige, avhengig av om ytelsen fra folketrygden er varig eller midlertidig.

Ved *varig uførhet* er samordningsreglene i hovedsak de samme som ved samordning med alderspensjon fra folketrygden. Det beregnes altså et samordningsfradrag i tjenstepensjonen for grunnpensjon, for tilleggspensjon og eventuelt for særtillegg fra folketrygden. Grunnpensjonen utgjør 1 G for enslige og 0,85 G for par. Samordningsreglene sier imidlertid at det er maksimalt $\frac{3}{4}$ av grunnbeløpet som kan trekkes i samordningsfradrag for grunnpensjonen. Samordningsfordelen er dermed på 0,1 G for gifte og samboende pensjonister og $\frac{1}{4}$ G for enslige. Hvis det ikke er tjent opp full tjenstepensjon, reduseres samordningsfradraget forholdsmessig. Fradraget for grunnpensjonen reduseres også hvis pensjonen er beregnet på grunnlag av deltids-tjeneste.

Ved samordning av uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon med tilleggspensjonen fra folketrygden, beregnes det et fiktivt sluttpoengtall med utgangspunkt i pensjonsgrunnlaget. Det fiktive sluttpoengtallet inngår i beregningen av samordningsfradraget hvis det er lavere enn det faktiske sluttpoengtallet i folketrygden. Det fiktive sluttpoengtallet kan avvike fra det faktiske sluttpoengtallet. Hvis det ikke er tjent opp full tjenstepensjon, reduseres samordningsfradraget forholdsmessig. Dersom det ikke ytes uførepensjon fra folketrygden, utbetales tjenstepensjonen uavkortet.

Folketrygden har i dag tre ulike ytelser ved *midlertidig uførhet*: rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Ved samordning med disse ytelsene er hovedprinsippet ved full opptjening at det gjøres et samordningsfradrag på $\frac{3}{4}$ G for uføreytelsen fra folketrygden opp til 1 G. For ytelser ved midlertidig uførhet fra folketrygden beregnes det ikke en eventuell fiktivfordel. Dette kan ses i sammenheng med at det ikke fastsettes et sluttpoengtall i folketrygden. Hvis tjenstepensjonen er beregnet med redusert tjenestetid eller på grunnlag av deltidstjeneste, avkortes samordningsfradragene forholdsmessig.

Den midlertidige ytelsen fra folketrygden beregnes som 66 prosent av tidligere inntekt opp til 6 G. Dette er samme prosentsats som i offentlige tjenstepensjonsordninger, noe som fører til at netto ytelse fra tjenstepensjonsordningen i mange tilfeller vil være lav, og i noen tilfeller null. Hvis pensjonsgrunnlaget er høyere enn 6 G, utbetales tjenstepensjonen for denne del av inntektsbortfallet uten samordning.

Under beskrivelsen av dagens tjenstepensjonsordninger i vedlegg 7 er det under punkt 5 gitt en gjennomgang av skattereglene for tjenstepensjonsytelsene. Generelt er det gunstigere skatteregler for pensjonsinntekter sammenliknet med lønnsinntekter.

4.4 Uførepensjon og inntekt

Ethvert tilsettingsforhold vil kunne ha betydning for uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningen. For uførepensjonister kan arbeidsinntekter og -muligheter ha betydning for uførepensjonen på to måter.

Helt grunnleggende er det at man skal være arbeidsufør for å ha rett til uførepensjon, og denne retten kan graderes ved delvis ervervsuførhet. Arbeidsinntekter gir derfor foranledning til å revurdere uførefastsettelsen. Prinsipielt kan pensjonsretten tas opp til revurdering på et hvilket som helst tidspunkt.

Dernest kan uførepensjonen bli inntektsprøvd mot pensjonistens faktiske og forventede arbeidsinntekt. Reglene for hvordan arbeidsinntekt påvirker beregningen av uførepensjonen, avhenger av om man mottar hel eller delvis pensjon samt om inntekten er fast eller tilfeldig.

Ved *hel uførepensjon* vil inntekt fra et ordinært tilsetningsforhold kunne føre til en korrigerende av uføregraden og dermed også redusere uførepensjonen. Hvis man får arbeidsinntekt fra et arbeidsforhold som gir rett til medlemskap, skal dette – bortsett fra ved kortvarige arbeidsforsøk – ubetinget føre til en tilsvarende nedsettelse av pensjonen. Medlemmet er da gjeninntått i stilling som gir rett til medlemskap, og en grunnleggende forutsetning for å gi pensjon er dermed bortfalt.

Tar pensjonisten arbeid som ikke gir rett til medlemskap i en offentlig tjenstepensjonsordning («privat sektor»), kan dette få to virkninger: 1) Pensjonen inntektsprøves løpende etter de regler som gjelder for slik inntektsprøving og 2) Pensjonsordningen har foranledning til å vurdere om det medisinske/erhvervsmessige grunnlaget for å gi uførepensjon fortsatt er tilstede i samme grad som tidligere, og eventuelt treffe et nytt uførevedtak.

Dette gjelder uansett om arbeidsforholdet er av kortere eller lengre varighet, eller om inntekten er stor eller liten. I tjenstepensjonsordningene gjennomføres denne vurderingen vanligvis ved et på forhånd fastsatt revisjonstidspunkt (for eksempel etter ett år mens folketrygden gir en midlertidig ytelse), men opplysninger om arbeidsinntekt kan i seg selv føre til at uføresaken tas opp til fornyet vurdering. En slik revurdering av uføregraden er noe annet enn den tekniske reduksjon av pensjonens størrelse som vil være en følge av inntektsprøvingen av uførepensjonen.

Arbeidstakere som mottar *delvis uførepensjon* kan i enkelte tilfeller være yrkesaktive uten de samme konsekvensene som ved hel uførepensjon. Yrkesaktiviteten må i så fall ligge innenfor den opprinnelige antatte restarbeidsevnen. I slike tilfeller kan det være uten betydning for uføregraden om inntekten øker som følge av endring i stillingens lønnsnivå, eller overgang til ny, delvis stilling med høyere lønn.¹

Uførepensjonister kan (både med varig og midlertidig ytelse) i enkelte tilfeller ha en viss arbeidsinntekt – *friinntekt* – uten at pensjonen påvirkes. Friinntekten må knytte seg til tilfeldig arbeid i privat sektor. Friinntekten er begrenset oppad til et beløp som tilsvarer folketrygdens grunnbeløp. Dersom uføregraden er under 50 prosent, skal friinntekten i Statens pensjonskasse graderes i samsvar med den uføregraden som til enhver tid gjelder. I kommunal sektor graderes også friinntekten ved uføregrader over 50 prosent. Friinntekten kommer da i tillegg til det som ble regnet med at man

---

¹ Hvis et medlem fortsetter i den del av sin tidligere stilling som han er delvis uførepensjonert fra, vil endringer i inntekten som følge av at lønnen er justert opp med mer enn G, i alminnelighet ikke føre til inntektsprøving av pensjonen. Tilsvarende vil en inntektsutvikling i deltidsstillingen som er lavere enn G-reguleringen ikke føre til at uføregraden øker. I disse tilfellene er uføregraden knyttet til hvor stor del av stillingen man er fratrudd med uførepensjon.

kunne tjene på grunnlag av restarbeidsevnen. Dersom inntekten overskrider disse grensene, fører dette til en reduksjon i uførepensjonen. Regler om friinntekt gjelder ikke når det ytes rehabiliteringspenger eller attføringspenger fra folketrygden.

4.5 Oppsatt uførepensjon

For å kunne ha rett til oppsatt uførepensjon, må tre vilkår være oppfylt:

- man må ha sluttet i stilling som ga rett til medlemskap etter 1.1.1967²
- man må til sammen ha minst tre års medlemskap i offentlige tjenstepensjonsordninger
- man må være innvilget varig uførepensjon eller tidsbegrenset uførestønad fra folketrygden.

Det gis ikke oppsatt uførepensjon dersom man mottar attføringspenger eller rehabiliteringspenger fra folketrygden.

Uføregraden ved beregning av den oppsatte uførepensjonen vil være den samme som er fastsatt for uførepensjonen fra folketrygden.

Mens man ved ordinær pensjonsberegning regner pensjongivende tjenestetid som et antall 30-deler, vil tjenestetiden for de som kan få utbetalt oppsatt uførepensjon bli regnet ut i forhold til hvor mange år man teoretisk kunne ha oppnådd ved å fortsette i arbeidet fram til aldersgrensen (nevner), maksimalt 40-deler, minimum 30-deler. Tjenestetiden (telleren) settes til faktisk tjenestetid uten medregning fram til aldersgrensen.

4.6 Regulering

Både ordinær uførepensjon og oppsatt uførepensjon har siden 1986 vært regulert i takt med grunnbeløpet i folketrygden. Grunnbeløpet fastsettes av Stortinget, normalt pr. 1. mai hvert år. Når grunnbeløpet økes, vil uførepensjonen fra offentlig tjenstepensjonsordning øke med samme prosentsetning.

5 Drøfting av modeller

5.1 Bakgrunn

Uførepensjonsutvalget (NOU 2007: 4) foreslo, som nevnt, å frikople uførepensjonen fra alderspensjonssystemet og beregne en ny uføreytelse – kalt uførestønad – etter mønster av de andre helserelaterte ytelsene i folketrygden, altså som en prosentandel av tidligere inntekt. Flertallet i utvalget foreslo 66 prosent av tidligere inntekt. Samtidig foreslo utvalget at uføre ikke lenger burde ha særskilte skatteregler, men skattlegges på samme måte som andre personer i yrkesaktiv alder.

---

² I KLPs fellesordninger gjelder reglene om oppsatt uførepensjon også for personer som har fratrudd før 1.1.1967. Ved beregningen av oppsatt uførepensjon vil nevneren i tjenestetidsbrøken være 30 for dem som fratrudd før 1974, mens de som fratrudd etter i 1974 eller senere, vil tjenestetidsbrøken være inntil 40 år slik ordningen er i Statens Pensjonskasse.

Dersom uføreordningen i folketrygden legges om, må uføreordningen i tjenstepensjonsordningene tilpasses dette. Utvalgets forslag innebærer at uførestønaden vil bli beregnet på liknende måte som dagens ytelser ved midlertidig uførhet i folketrygden. Det er verd å merke seg at omleggingen i regelverket for folketrygden vil gi høyere bruttoytelser fra folketrygden. Uten justeringer i regelverket for tjenstepensjonene vil det medføre reduserte utgifter for tjenstepensjonsordningen, dvs. redusert utgifter for kommunesektoren og for staten som arbeidsgiver. Omlegging uten justeringer vil kunne medføre at en del ikke vil få noen uføreytelse fra tjenstepensjonsordningen. Hele tjenstepensjonen vil kunne bli samordnet bort. Mange vil få meget lave ytelser fra tjenstepensjonsordningen. På grunn av omleggingen av skattereglene vil varig uføre med offentlig tjenstepensjon derfor få lavere inntekt etter skatt. Uførepensjonsutvalget la til grunn at tjenstepensjonsordningene fortsatt skulle kunne gi en uføreytelse i tillegg til uførestønaden fra folketrygden. En oppjustering av ytelsene fra tjenstepensjonsordningene må ses i sammenheng med den kostnadsreduksjon som tjenstepensjonsordningene i utgangpunktet vil få ved oppjustering av folketrygdens ytelser.

5.2 Forutsetninger for den fremtidige uføreordningen

Regjeringen har ikke tatt stilling til utformingen av uføreordningen i folketrygden. I denne drøftingen tas det utgangspunkt i flertallsforslagene fra Uførepensjonsutvalget som la følgende til grunn for uføreytelsen i folketrygden:

- Uføreytelsen fra folketrygden beregnes som 66 prosent av tidligere inntekt og skattegges som lønn. Tidligere inntekt fastsettes som gjennomsnittet av de tre beste av de fem siste inntektsårene.
- Det settes et tak på inntektsgrunnlaget for beregning av uføreytelsen i folketrygden på 6 G.
- Uføreytelsen graderes ikke etter sivilstand.
- Det behøvsprøvde barnetillegget til dagens uførepensjon erstattes med et lavere, standardisert (ikke-behovsprøvd) barnetillegg på nivå med barnetillegget i kortidsytelsene i folketrygden.
- Det innføres en øvre grense for summen av uføreytelse og barnetillegg, for eksempel på 90 prosent av tidligere inntekt før skatt.
- Uføreytelsen avkortes proporsjonalt dersom mottakeren har arbeidsinntekt som er høyere enn et toleransebeløp på 0,2 G.

5.3 Mål for omleggingen av tjenstepensjonsordningen

Reformen av pensjonssystemet fører til endringer av både fordelingsprofil og insentiver i den nye folketrygden. Når så de offentlige tjenstepensjonene skal tilpasses til reformen, er det viktig å vurdere i hvilken grad de endringene som gjøres i den grunnleggende pensjonsordningen (folketrygden) også skal få betydning for den tredjedelen av landets arbeidstakere som arbeider i stat eller kommunesektor. I denne sammenheng er et viktig hensyn å vurdere helheten i pensjonsreformen.

Et viktig siktemål ved pensjonsreformen er å sikre pensjonssystemets bærekraft ved å gi bedre insentiver til å stå i arbeid. Ut fra dette hensynet er det viktig å vurdere totalnivået på ytelsene. Nivået i folketrygden må antas å settes slik at det reflekterer adekvat hensynet til både inntektssikring og arbeidsinsentiver. Når tjenstepensjonen

kommer på toppen av denne ytelsen, vil det være viktig å unngå en samlet ytelse som ligger nær, eller til og med over, det som personen ville hatt i inntekt etter skatt ved å delta fullt ut i arbeidslivet. Dette kan påvirke innstrømmingen til ordningen.

Den nye folketrygden har en fordelingsprofil med vekt på både grunnsikring og standardsikring. Folketrygden og tjenstepensjonene vil i alminnelighet ikke ha samme ambisjonsnivå når det gjelder standardsikring, verken når det gjelder kompensasjonsnivå eller hvilket inntektsintervall som sikres. Men spørsmålet vil være om den fordelingsprofilen som velges for den nye offentlige tjenstepensjonsordningen skal være helt uavhengig av fordelingsprofilen i folketrygden (dvs. fullt ut nøytraliserer folketrygdens regelutforming), eller om ytelsesnivået skal påvirkes av folketrygdens pensjonssystem.

Vi vil i det følgende ikke gå videre inn på fordelingsvurderinger. Mer omfattende vurderinger hører først og fremst hjemme i en generell vurdering av profilen ved utformingen av alderspensjonen i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Men to ting kan likevel være verd å nevne. Hensynet til at reglene bør utformes slik at det hvis mulig skal lønne seg å gå ut i jobb, er et viktigere hensyn ved uførestønader enn ved utformingen av alderspensjonssystemet. Ved utforming av regler for alderspensjon vil det være relativt sett lettere å gi insentiver til fortsatt å stå i arbeid enn ved utformingen av regler for uførepensjon. Nøytrale uttaksregler for alderspensjon vil kunne gi kraftige insentiver til fortsatt å stå i arbeid. Når det gjelder uførepensjon, er det viktig at ytelsene ikke blir for høye i forhold til hva en kunne oppnådd ved å arbeide. På den annen side er det sosialpolitiske grunner for at ytelsene ikke bør være for lave. Dette betyr at avveiningen mellom fordelingsprofilen i ordningen og kompensasjonsnivået for personer med lav inntekt er krevende.

5.4 Uføreytelsen som en bruttoordning eller som nettoordning

En ny uføreytelse kan utformes som en bruttoordning, dvs. som en modifisering av dagens ordning, eller som en nettoordning.

Det anføres gjerne to kjennetegn som, sett fra medlemmets side, skal være fordelaktige ved en bruttoordning. Den gir en *individuell* garanti og den gir en *regelverks*-garanti.

Den individuelle garantien skal sikre et bestemt ønsket sluttresultat.

Ved vurderingen av valget mellom en nettoordning og en bruttoordning ut fra dette hensynet er det viktig å understreke at utgangspunktet for dette valget er annerledes enn utgangspunktet for valget mellom en nettopåslagsmodell og modifisert bruttoordning for den framtidige alderspensjonen. Den nye folketrygdordning som forutsettes å ligge i bunn, er helt annerledes når det gjelder uføreytelsen enn når det gjelder alderspensjonen. Mens alleårsopptjening i den nye alderspensjonen er klart ulik sluttlønsordningen i den offentlige tjenstepensjonsordningen, representerer forslaget fra Uførepensjonsutvalget om å beregne den nye uførestønaden med utgangspunkt i inntekten i de tre beste av de siste fem årene, i utgangspunktet en tilnærming til sluttlønsprinsippet i tjenstepensjonsordningen. Hvis målet er å lage en ny uføreytelse i tjenstepensjonsordningen som i hovedsak gir liknende ytelser som dagens tjenstepensjonsordning, har beregningsgrunnlaget for ytelsen slik den er foreslått fra Uførepensjonsutvalget gjort det lettere enn tidligere å utforme denne som en nettoytelse.

Dagens kompliserte samordningsregelverk med delvis ugjennomsiktige fordelingsvirkninger bidrar imidlertid fortsatt til at det blir vanskelig å gjenskape ytelsesnivået fra dagens system i nye ordninger, enten den utformes som en netto eller bruttoordning. Fordeler kan videreføres, men vil ikke fullt ut tilfalle de samme grupper som i dag. Men avviket fra dagens fordeling vil rimeligvis være større i en netto-modell enn i en bruttomodell.

En regelverksgaranti betegner det forhold at med mindre en gjør endringer i lovverket for tjenestepensjonene, får ikke endringer i folketrygden effekt for de offentlige tjenestepensjonene. Siste gang «regelverksgarantien» fikk betydning var ved hevingen av nivået for sært tillegg ved årets trygdeoppgjør. På grunn av samordningsreglene gav økningen i særtillegget redusert tjenestepensjon. I andre tilfeller, for eksempel ved innstramningen i folketrygden i 1992, skjermes offentlig ansatte for innstramningene. I noen tilfeller vil det kunne være hensiktsmessig ikke å justere de samlede ytelsene for personer med offentlig tjenestepensjon. Men det kan argumenteres for at dette bør vurderes konkret i hvert tilfelle, slik det i dag også er mulig i privat sektor. Også for offentlig sektor kan lovgiver velge å justere lovverket slik at endringer i folketrygden slår inn også for offentlig ansatte. Forskjellen er at det i hvert enkelt tilfelle krever en aktiv handling om en bruttoordning skal bli påvirket av endringer i folketrygdens pensjonsnivå.

Slik det fremgår nedenfor under punkt 5.6, under beskrivelsen av omleggingen av de midlertidige ytelsene i folketrygden, vil regelverksgarantien ikke sikre beskyttelse mot endringer i skatteregler og justeringer i samordningsregelverket.

Hvis en ønsker å fastholde at tjenestepensjonsordningen automatisk skal nøytralisere endringer i folketrygden (og kaller det en regelverksgaranti), må denne egenskapen ved bruttoordningen holdes opp mot gevinsten av å avvikle det kompliserte og lite gjennomsiktige samordningsregelverket.

Ut fra disse vurderingene kan det være grunner for å utforme en fremtidig uføreytelse i de offentlige tjenestepensjonsordningene som en nettoyelse. Regelverket for etterlattepensjon i tjenestepensjonsordningen ble for øvrig gjort om til en nettoordning for dødsfall etter 2001 (som hovedregel for gjenlevende født etter 1. juli 1950). Det redregjøres for en slik modell under punkt 5.5. Det er imidlertid relativt enkelt å skissere også en bruttomodell. Denne skisseres under punkt 5.6.

5.5 Utformingen av en nettomodell

Med en kompensasjonsgrad fra folketrygden på 66 prosent av inntektsnivået før uførhet inntreer, vil uføreytelsen i fremtiden likne på den struktur som garanteres i dagens offentlige tjenestepensjonsordninger for uførepensjon. Inntektsgrunnlaget er ikke det samme, men både dagens offentlige tjenestepensjonsordninger og den fremtidige uførestønad vil i utgangspunktet forholde seg til en kort og aktuell inntekts-historie.

I det følgende konsentreres diskusjonen om hovedutformingen av ytelsesnivået. I avsnitt 6 drøftes en del elementer som også må inngå i vurderingen av en ny uføre-ordning.

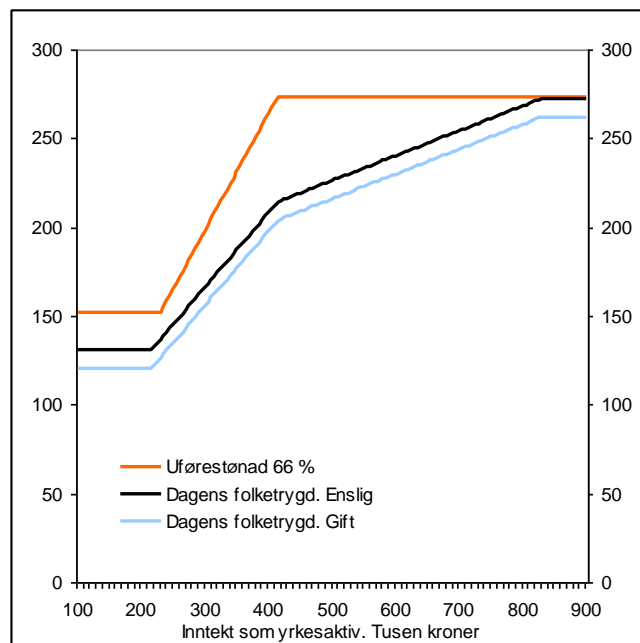
Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i to forhold: 1) Dagens utforming av tjenestepensjonsordningen, og 2) Den nye folketrygdytelsen. Mens dagens uføreytelse i

tjenestepensjonsordningen kommer på toppen av dagens folketrygd, bør fremtidens uføreytelse i tjenestepensjonsordningen tegnes på toppen av fremtidens folketrygd- ytelse. Et poeng er at uføreytelsen fra dagens tjenestepensjonsordning allerede i dag i forbindelse med de midlertidige ordningene i folketrygden (attføringspenger, rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad), er kommet på toppen av en ytelse med 66 prosent ytelsesnivå. Dagens uføreytelse i tjenestepensjonsordningen er imidlertid ikke justert for endringene som er gjort for de midlertidige ytelsene i folketrygden. Men når vi nå vurderer effektene av en omlegging av den varige uførepensjonen i folketrygden, er det gode grunner til også å legge om uføreytelsen i tjenestepensjonsordningen – dvs. tegne inn den nye ordningen i lys av den nye underliggende folketrygdordningen.

I det følgende gjøres det skrittvis «fremrykk» for å kunne tegne den nye ytelsen.

Figur 1 viser brutto uførepensjon i dagens folketrygd og brutto uførestønad dersom ytelsen beregnes som 66 prosent av tidligere inntekt. Figuren tilsvarende figur 12.5 i NOU 2007: 4, men er tilpasset regelverket for 2008, der grunnbeløpet og minstepensjonen er økt. Minsteytelsen i uførestønaden er satt til 2,2 G.³ Merk at figuren dekker inntekter som yrkesaktiv opp til 900 000 kroner, mens den tilsvarende figuren i NOU 2007: 4 bare dekket inntekter opp til 550 000 kroner. Kompensasjonsgraden før skatt i uførestønaden faller fra 66 prosent for en inntekt på 6 G til 33 prosent for en inntekt på 12 G.

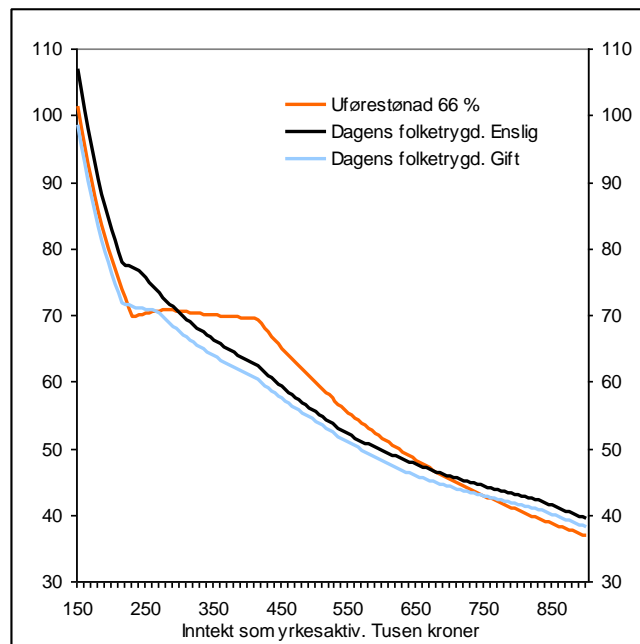
Figur 1 Uføreytelse før skatt fra dagens folketrygd (enslige og gifte) og fra ny uførestønad i folketrygden. Forutsatt lik inntekt i minst 40 år i dagens system og samme inntektsgrunnlag i de ulike modellene. 2008-regler. Grunnbeløp lik 69 108 kroner. 1000 kroner

³ Uførepensjonsutvalget antydte en minsteytelse på 2,1 G. Tallet 2,2 G er beregnet på samme måte som i Uførepensjonsutvalgets rapport, og er høyere pga. økningen i minstepensjonen i 2008.

Forslaget om at uførestønad skal skattlegges som lønn innebærer at endringen i uføreytelse etter skatt er mindre enn endringen før skatt. Figur 2 viser kompensasjonsgrader etter skatt for dagens uførepensjon og fra ny uførestønad beregnet som 66 prosent av tidligere inntekt. Figuren tilsvarende figur 12.6 i NOU 2007: 4, men det er benyttet skattereglene og reglene i folketrygden for 2008. Figuren viser at uførestønad gir en kompensasjonsgrad etter skatt på rundt 70 prosent for inntekter som yrkesaktiv fra vel 200 000 kroner opp til den øvre grensen for beregningsgrunnlaget på 6 G (414 600 kroner). En stor del av de yrkesaktive har inntekter i dette intervallet. For lavere inntekter er kompensasjonsgraden høyere, mens den er lavere for høyere inntekter. Kompensasjonsgraden fra folketrygden etter skatt er likevel høyere enn dagens uførepensjon for inntekter opp til 680 000 kroner for enslige og opp til 750 000 kroner for gifte. Over dette vil dagens folketrygd gi et høyere kompensasjonsnivå.

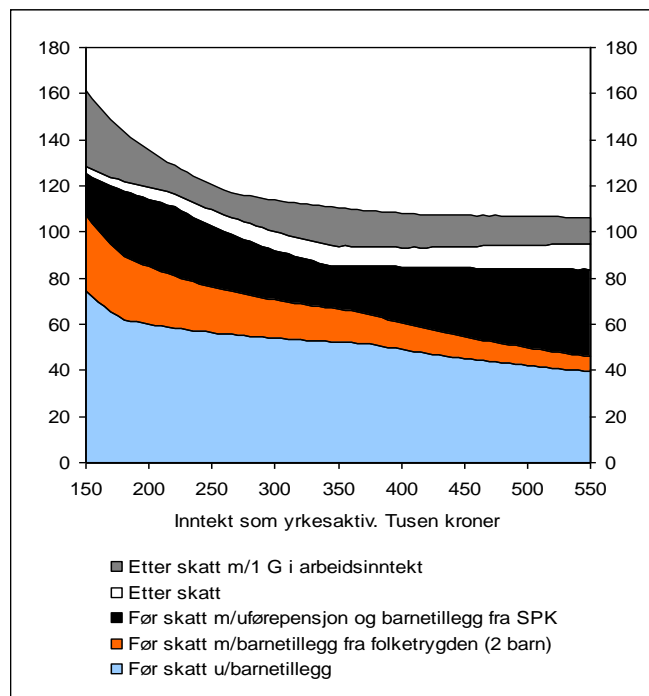
Figur 2 Kompensasjonsgrad etter skatt fra dagens folketrygd (enslige og gifte) og fra ny uførestønad i folketrygden. Forutsatt lik inntekt i minst 40 år i dagens system og samme inntektsgrunnlag de ulike modellene. 2008-regler. Prosent

Neste skritt er å vise hva dagens tjenstepensjonsordning gir sammenholdt med hva som gis og vil gis i folketrygden.

Den reelle kompensasjonsgraden i dagens tjenstepensjonsordning vil avhenge av selve ytelsesnivået, skattefordeler og øvrige fordeler (som barnetillegg og regler knyttet til friinntekt). Figur 3 viser den sammenstillingen som ble gitt i Uførepensjonsutvalget (NOU 2007: 4).

Figur 3 Kompensasjonsgrad uførepensjon. Fig 9.5B i NOU-2007: 4⁴

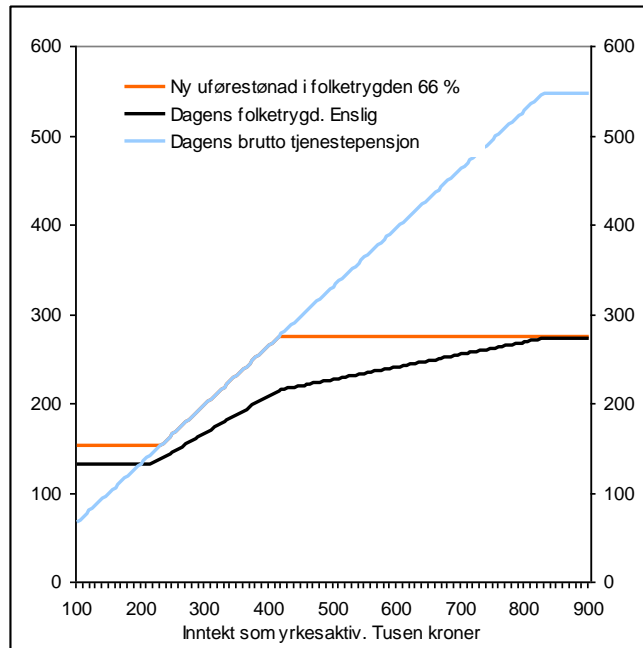

Som vi ser bidrar barnetillegget og friinntektsreglene til mulighet for svært høye kompensasjonsnivåer. Regelverket for barnetillegg og friinntekt drøftes under punkt 6.3 og 6.4. I det følgende drøftes kompensasjonsnivået i hovedytelsen.

Figur 4 viser dagens uføreytelse fra folketrygden for enslige, dagens brutto uføreytelse fra tjenstepensjonsordningen, før samordningsfordeler, og ny uførestønad i folketrygden. (Inkludert samordningsfordeler ville linjen for tjenstepensjonsytelser bli justert noe oppover, uten at det vil være mulig å tegne dette inn nøyaktig.) Figuren viser at det er tre interessante intervaller for drøfting av utformingen av den nye supplerende tjenstepensjonsordningen. I et intervall ligger ny folketrygd over dagens tjenstepensjon, (vi ser at blå linje går under linjen for ny folketrygd). I et annet intervall følger dagens tjenstepensjon folketrygdens nye ordning. Og i et siste intervall ligger dagens tjenstepensjon klart over det som følger av ny folketrygd-ordning. Vi skal se nærmere på hvert av disse intervallene.

⁴ Siden barnetillegget fra folketrygden er inntektsprøvd, vil barnetillegget reduseres ved forekomst av ytterligere ytelser (som barnetillegg fra den offentlige tjenstepensjonen). Det betyr at figuren ved mottak av mange ytelser samtidig ikke fullt ut beskriver fordelingen mellom ytelsene, men tar sikte på å beskrive det samlede kompensasjonsnivå

Figur 4 Dagens uføreytelse fra folketrygden for enslige, dagens brutto uføreytelse fra tjenstepensjonsordningen (eksklusiv samordningsfordeler) og ny uførestønnad i folketrygden. Før skatt

a) Lave inntekter

Det vil være et intervall med lave inntekter der folketrygden gir et høyere ytelsesnivå enn det som ligger i dagens tjenstepensjonsordning. Det vil dermed i dag være noen som ikke får noe tillegg fra tjenstepensjonsordningen, fordi ytelsen fra folketrygden er høyere enn bruttogarantien. Denne egenskapen videreføres i den nye folketrygden. Hvor mange dette vil være, vil også avhenge av hvilke samordningsregler som vil slå inn. Hvis en kun regner med effekten av $\frac{1}{4}$ G (effekten for enslige) vil folketrygden kunne dekke hele ytelsen fram til noe over 200 000 kroner.⁵ Så lavt pensjonsgrunnlag vil det være få nye pensjonister som har stått i full stilling som får. For dem som har stått i deltidsstilling skjer det en avkorting av samordningsfradraget. Ut fra en vurdering av insentiver og som en videreføring av dagens standardsikringsopplegg, vil det kunne tilsi at det ikke legges opp til et netto tillegg fra tjenstepensjonen for inntektene i dette intervallet. Dette kan sammenlignes med at det i lov om obligatorisk tjenstepensjon ikke er krav om at inntekter under 1 G skal gi pensjonsopptjening.

b) Inntekter opp til 6 G

For inntekter opp til vel 4 G⁶ vil enslige mottakere av ny uføreytelse i folketrygden få lavere inntekt etter skatt enn det de gjør fra dagens folketrygd, jf. figur 2. Over dette nivået er det to effekter som slår inn: En fast kompensasjonsgrad på 66 prosent.

⁵ Gitt at minsteytelsen er 2,2 G, dvs. 152 000 kroner. Med en samordningsfordel på 17 300 kroner ($\frac{1}{4}$ G) som trekkes fra samordningsfradraget, medfører dette at ytelser med beregnet 66 prosent dekning (dvs. opp til knapt 135 000 kroner) ikke har bidrag fra tjenstepensjonsordningene. Dette tilsvarer en inntekt på rundt 204 000 kroner.

⁶ Jf. beregninger for enslige etter skatt i rapporten fra Uførepensjonsutvalget NOU 2007: 4 side 214.

vil gi høyere folketrygdytelse etter skatt enn i dag i inntektsintervallet over vel 4 G for enslige. For høye inntekter motvirkes dette av at det i dagens folketrygd gis opptjening på 1/3 av inntekter mellom 6 G og 12 G, mens opptjeningen i ny uføreytelse i folketrygden, gitt de forutsetninger som er nevnt, stopper opptjeningen ved 6 G. Resultatet er at fra et sted rundt 9,8 G for enslige, vil mottakere av den nye uføreytelsen få lavere ytelse enn dagens mottakere av uførepensjon i folketrygden.

Et utgangspunkt kan være først å vurdere kompensasjonsnivået opp til 6 G. Det vil da være rimelig å legge opp til å følge fordelingsprofilen i den nye folketrygden og vurdere et fast prosentvis tillegg på folketrygdens grunnlag på 66 prosent. En omlegging fra skattlegging av ytelsen som pensjonsinntekt til skattlegging som lønnsinntekt vil gi en skatteskerping, noe som kan begrunne dette prosentvise tillegget fra tjenstepensjonsordningen. Det kan imidlertid nevnes at den omleggingen som så langt har funnet sted av de midlertidige ytelsene fra pensjonsbeskatning til i hovedsak skatt som lønnstakere, ikke har medført endringer i bruttopensjonen fra de offentlige tjenstepensjonsordningene. Det er dermed ikke lagt inn kompensasjon for skatteskerpingen. Også samordningsregelverket er strammere for de midlertidige ytelsene, jf avsnitt 4.3.

c) Inntekter over 6 G

Et siste inntektsintervall er nivået på tillegg over 6 G. Skal den fordelingsprofilen som ligger i den nye folketrygden påvirke kompensasjonsnivået i den offentlige ordningen? I og med at opptjeningen i folketrygden stopper ved 6 G, vil kompensasjonsnivået i folketrygden falle jevnt med inntekt. I hvilken grad skal dette motvirkes av den offentlige tjenstepensjonsordningen? Med et fast kompensasjonsnivå og i og med at folketrygden oppover i inntektsnivåene da vil finansiere en mindre og mindre andel av samlet pensjon, vil tjenstepensjonen bli viktigere og viktigere jo høyere inntekt en har. Et vurderingstema kan være om en bør legge opp til ulikt kompensasjonsnivå over og under 6 G.

5.6 Utforming av en bruttomodell

Ved innføringen av nye beregningsregler for attføring og rehabiliteringspenger i 2002 og ved innføringen av ordningen med tidsbegrenset uførestønad ble folketrygdytelsen endret i samme retning/på samme måte som det nå foreslås at den varige uføreytelsen i folketrygden blir endret. Siden disse endringene skjedde, har vi hatt en brutto tjenstepensjonsordning som gjør fradrag for de nye folketrygdytelsene.

Ytelsen fra tjenstepensjonsordningen beholdt sitt bruttonivå på 66 prosent samtidig som nye samordningsregler ble innført. Samordningsfordelen for enslige på 0,25 G (og for par på 0,1 G) er beholdt men fordelene knyttet til fiktivfordelsregelen ikke ble videreført. Dette kan ha sammenheng med at denne samordningsregelen er knyttet til avvik mellom folketrygdens sluttpoengtall og nivået på pensjonsgivende inntekt i tjenstepensjonsordningen. Siden en ved innføringen av nye beregningsregler for de midlertidige ytelsene ikke lenger regner med sluttpoengtall, er heller ikke den gamle samordningsregelen direkte anvendbar. Mens uføreytelsen fra folketrygden ble høyere enn før for de fleste, ble samordningsreglene og beskatningen noe strengere.

Ved utformingen av en ny bruttomodell på toppen av en ny ordning for varig uføreytelse fra folketrygden er det ikke nødvendig å gjøre akkurat det samme som ble gjort i forbindelse med endringen av folketrygdens midlertidige ytelser.

Det finnes flere muligheter: Ett alternativ kan være å justere opp proSENTSatsen i bruttogarantien (i lys av skatteskjerpelsen mv.) og ha samordningsregler som samordner krone for krone. En kan ta hensyn til profilen i samordningsfordelen knyttet til $\frac{1}{4}$ G eller 0,1 G (som blir et flatt tillegg med størst prosentvis effekt for lave inntekter) med å legge inn forskjellig prosentvis tillegg på ulike inntektsnivåer. En annen måte å ta hensyn til skatteskjerpelsen kan være å justere opp samordningsfordeler i dagens system. Fordelen knyttet til samordningsfritak for $\frac{1}{4}$ G eller 0,1 G kan for eksempel økes. En slik endring vil øke betydningen av sivil stilling (enslig eller par) i den nye ytelsen. Alternativt kan en prøve å legge inn andre samordningsregler som viderefører deler av de fordeler som mottakerne har i dagens system.

Dersom beregningsgrunnlaget for tjenstepensjonen er forskjellig fra beregningsgrunnlaget for uføreytelsen fra tjenstepensjonsordningen, er det mulig å lage en fiktivfordelsregel knyttet til denne forskjellen. For eksempel kan fradraget for folketrygd beregnes med utgangspunkt i beregningsgrunnlaget i tjenstepensjonsordningen. Forskjeller mellom beregningsgrunnlagene kan for eksempel oppstå dersom en person har pensjonsgivende inntekter fra andre arbeidsgivere. En fiktivfordelsregel vil da innebære at tjenstepensjonsordningen gir delvis kompensasjon for bortfall av inntekter fra andre arbeidsgivere.

Ved en eventuell videreføring av et bruttosystem for offentlig tjenstepensjon er et hensyn at tjenstepensjonen beskattes etter de samme prinsipper som gjelder for ytelsene fra folketrygden som det gjøres samordningsfradrag for. Dette gjelder for den fremtidige uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningene, men det gjelder også i den utstrekning dagens bruttoordning videreføres i en overgangsperiode. Vi har allerede i dag den situasjon at korttidsytelsene fra folketrygden skatlegges som arbeidsinntekt, mens uførepensjonen fra Statens Pensjonskasse og de kommunale pensjonsordningene har en lempeligere beskatning. Økt folketrygd gir da ofte lavere samlet pensjon etter skatt.

Det vil være de samme problemstillingene knyttet til fordeling og incentiveeffekter som vil gjøre seg gjeldende om en velger en nettomodell eller en modifisert bruttomodell. Mens en i nettomodellen velger hvilken proSENTSats en vil legge på i ulike inntektsintervaller, må de samme vurderinger ligge til grunn ved utformingen av en bruttomodell når en vurderer hvilken bruttogarantiprosent en vil ha og hvilket samordningsregelverk en vil legge opp til.

En bruttoordning kan, som drøftet under punkt 5.4, sies å ha en regelverksgaranti. I noen tilfeller kan dette være en fordel for medlemmer av de offentlige ordningene. I andre tilfeller vil denne garantien være en ulempe.

6 Nærmere om enkelte forhold

Det er en rekke ulike forhold som en må ta stilling til ved utformingen av en tilpasset uføreytelse. I det følgende drøftes noen slike forhold. Disse spørsmålene må vurderes både i en nettomodell og i en bruttoordning.

6.1 Inntektsgrunnlaget

Mens en i dagens offentlige tjenstepensjonsordninger tar utgangspunkt i inntekt i stillingen uten overtid, er pensjonsgrunnlaget for folketrygden alle inntekter (fra alle arbeidsgivere og i egen virksomhet) inkludert overtid. Det kan i noen grad være

tilfeldig om ytelser «bakes inn» i grunnlønnen eller om stillingen bygges opp med store muligheter (og forventninger) om overtid. Det kan derfor være urimelig at slike forskjeller har betydning for nivået på uføreytelsen. Dette er et argument for å inkludere hele inntekten i beregningsgrunnlaget for uføreytelsen slik det gjøres i folketrygden. Et ytterligere argument er at en uføreytelse som er basert på hele inntekten fra arbeidsgiveren inkludert overtidsbetaling, vil i større grad ta utgangspunkt i mottakerens reelle inntekt og gi et mer dekkende grunnlag for å vurdere om ytelsen dekker den enkeltes inntektstap som skyldes uførhet i tjenesteforholdet på en passende måte.

Et problem med å ta utgangspunkt i alle inntekter vil kunne oppstå hvis inntektsgrunnlaget baseres på sluttlønnen, operasjonalisert med inntekt fra et meget kort inntektsintervall før uførhet inntreffer. Teoretisk vil da pensjonsgrunnlaget kunne økes ved utstrakt bruk av overtid like før en søker uførepensjon. Kanskje mer relevant og like uheldig, kan det være om en reduserer arbeidstiden og dermed inntekten like før uførepensjonering og dermed får redusert pensjonsgrunnlag. En betingelse for å kunne regne med all inntekt er at en kan basere seg på et inntektsgrunnlag for en noe lenger periode enn «siste» lønningsperiode. Forslaget fra Uførepensjonsutvalget om de beste tre årene av de siste fem årene kan gi et rimelig grunnlag. Det kan også være en verdi i selv å velge samme regelsett som i folketrygden med mindre det finnes gode grunner for noe annet. Særlig under et bruttosystem er det gode grunner for at prinsippene bør være like.

På ett punkt er det nødvendig å gjøre en forskjell mellom pensjonsgrunnlaget i folketrygden og i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Det virker ikke rimelig å ta med i grunnlaget inntekter også fra andre kilder (andre arbeidsgivere) enn fra den arbeidsgiveren som finansierer tjenstepensjonsordningen.

I den utstrekning det gis vederlag for arbeid i form av naturalytelser, bør disse prissettes og gjøres opp økonomisk, slik at man får en riktig skattemessig behandling av disse og slik at inntekter som er vederlag for arbeid gir rett til opptjening av pensjonsrettigheter, mens inntekter som ikke er vederlag for arbeid, eksempelvis reiserefusjon og bosteds- og uniformstillegg ikke er det.

6.2 Krav til tjenestetid?

Uførepensjonsutvalget foreslo at uførestønaden i folketrygden ikke skulle avhenge av trygdetid/botid i Norge. Personer som oppfyller kravene til å motta uførestønaden, skal få «full stønad». Det må vurderes om dette også er en hensiktsmessig regel for en ny uføreytelse i offentlige tjenstepensjonsordninger.

Den enkelte kan gjennom livsløpet ha ulike arbeidsgivere og inngå i ulike tjenstepensjonsordninger. Det er da en utfordring å tilpasse regelverket slik at den enkelte ikke på urimelig vis «faller igjennom» ved å ikke ha rett til en ytelse. Motsatt må en utforme regelverket slik at den enkelte ikke får rett til «doble ytelser». Hvis en bare vektlegger inntektshistorien like før uføretidspunktet, uten å ta hensyn til hvor lenge vedkommende har vært medlem i tjenstepensjonsordningen, er det fare for at den enkelte kan ha rett til doble ytelser. En kan ha opptjent en rett til en ytelse også fra private tjenstepensjonsordninger og dermed få rett til to ytelser.

Det er i dagens system ulike mekanismer som reduserer mulighetene for å få tilgang til uføreytelser fra de offentlige ordningene. Det er for det første en karensordning

som avskjærer retten til uførepensjon de to første årene når symptomene er kjent ved tilsetningen. For det andre går det ikke an å bli medlem i SPK hvis det er mindre enn fem år igjen til aldersgrensen. Tilsvarende regel i KLP er tre år. Den tredje og viktigste begrensningen er at en ikke kan få full opptjening med mindre en blir ufør og summen av årene en har arbeidet og de årene en får opptjening for fram til aldersgrensen (i normaltillfeller 70 år) er mindre enn 30 år.

Det er to hovedalternativer for en fremtidig ordning:

1) *Videreføre tjenestetidsregler:* Ved overgang til en ny uføreordning som et netto tillegg til ytelsen fra folketrygden eller en bruttoordning kan en beholde denne typen regler. Ordningen i dag gir rett til en proporsjonal ytelse som stiger med økt opptjeningstid. Denne mekanismen kan en videreføre både i en nettoordning og en bruttoordning ved at en teller antall år med tjenestetid (i fortid og medregning fram til en gitt alder) og beregner tillegget fra dette antallet delt på kravet til full tjenestetid.⁷ Da vil en unngå at personer med kort medlemskapstid i de offentlige ordningene kan få full uføreytelse samtidig med at de mottar uføreytelser fra tidligere arbeidsforhold i privat sektor.

2) *Omlegging av private ordninger:* I tjenstepensjonsordningene i privat sektor er uførepensjon ikke obligatorisk, og uførepensjon er mer utbredt blant ordninger med ytelsesbasert utforming enn blant ordninger med innskuddsbasert alderspensjon. Den premie foretaket årlig betaler for medlemmets rett til uførepensjonen kan være en ren risikopremie, hvor premien dekker den risiko forsikringsselskapet står overfor medlemmet i et enkelt år. Da vil det etter avsluttet arbeidsforhold ikke foreligge en fripolise som gir rett til uførepensjon hvis en senere blir ufør. Den premien foretaket betaler kan imidlertid alternativt bestå både av en spare- og en risikodel. Sparedelen kan gi grunnlag for en fripolise og dermed en framtidig uførepensjon også ved overgang til annen arbeidsgiver.

Regelverket for private tjenstepensjonsordninger må også tilpasses pensjonsreformen. I lys av utformingen av folketrygdens nye uføreordning og i lys av en ny offentlig ordning for offentlige tjenstepensjoner der en aktuell mulighet er at ytelsene beregnes ut fra en kort inntektshistorie før uførhet inntreer, kunne en eventuelt legge om uføreordningene i privat sektor slik at de ikke har noe spareelement. Uten en spareordning kan arbeidsgiverne (også i offentlig sektor) bli ansvarlig for hele uføredekningen for den enkelte arbeidstaker og dekningen blir uavhengig av forhistorien og hvordan yrkeskarrieren har sett ut. Det vil da ikke foreligge fortidig opptjening som gir grunnlag for utilsiktede doble ytelser, samtidig som personer med kort medlemstid i en tjenstepensjonsordning sikres en god uføreytelse. Det vil ikke imidlertid ikke skape en god helhet i systemet om en slik omlegging kun innføres i noen tjenstepensjonsordninger og ikke i andre.

Et system med fripoliser vil gi en annen premieprofil over yrkeskarrieren enn et system uten fripoliser. Det vil være viktig å vurdere konsekvenser av en slik ny profil for kostnader knyttet til å ansette personer i ulike aldre.

---

⁷ For dette formålet må en stipulere et begrep om full tjenestetid også i en nettoordning.

6.3 Barnetillegg

I de offentlige tjenstepensjonsordningene (både alderspensjon og for uføreytelsen) gis det et 10 prosent av uførepensjonen for hvert barn under 18 år. Pensjonen inkludert tillegg for barna kan ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget, men er – i motsetning til barnetillegget i dagens folketrygd – ikke behovsprøvd ut over dette. I den fremtidige folketrygden er det i forutsetningene lagt opp til å innføre en standardisert mindre tillegg (et fast beløp uavhengig av inntekt). Et høyt (sosialpolitisk begrunnet) barnetillegg kan gi høye kompensasjonsnivåer sammenliknet med det som mottakeren kan motta ved å delta i arbeidslivet, jf figur 3 over. Etter skatt kan en med to barn i dag få en reell kompensasjon på opp mot 100 prosent meget høyt opp i inntektsnivåene. Barnetillegget vil ikke være av særlig betydning for alderspensjonister av naturlige årsaker. Men siden mange uførepensjoneres fra rundt 50 års alder, vil barn en får etter at en har fylt 30 år kunne få betydning for nivået på uføreytelsen.⁸

Det er mange forhold som påvirker tilgangen til uføreordningen og det kan være ulike tiltak som kan bidra til at personer står i arbeid. En inkluderende og meningsfull arbeidssituasjon er viktig. Men det må også vurderes om de økonomiske forholdene oppmuntrer til å stå i arbeid. Størrelsen på barnetillegget vil i denne sammenheng kunne være viktig å vurdere.

6.4 Friinntektsregler

Flertallet i Uførepensjonsutvalget mente at det ikke burde være noe fribeløp/friinntekt men kunne av administrative grunner akseptere det som der kalles et toleransebeløp på 0,2 G slik at pensjonen avkortes proporsjonalt med inntekt over dette. Regelverket i Statens Pensjonskasse opererer med et begrep om «tilfeldige inntekter» og har en friinntektsgrense på 1 G, svarende til grensen i folketrygden etter det første året.

Folketrygdens eksisterende regelverk for friinntekt bidrar til høye kompensasjonsnivåer og i et visst innteksintervall til at summen av friinntekten og ytelsen fra folketrygden blir større en tidligere inntekt. I Uførepensjonsutvalgets innstilling (NOU 2007: 4) side 147f) drøftes denne effekten nærmere. Uføreytelser gis som kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekter. Hvis mottakeren av ytelsen vises seg i stand til å skaffe arbeidsinntekter, faller i utgangspunktet grunnlaget for ytelsen bort. Et system med omfattende friinntekter (ut over det som kan begrunnes ut fra administrative hensiktsmessighetsvurderinger) kan sies å bryte med forutsetningene for en uføreordning.

Uførepensjonsutvalgets forslag representerer en innstramming i folketrygdens regler om avkorting av uføreytelsen på grunn av arbeidsinntekt. Det vil være rimelig med en tilsvarende justering av regelverket for de offentlige tjenstepensjonsordningene.

---

⁸ Ifølge SSB var gjennomsnittlig fødealder i 2007 for kvinner vel 30 år og for menn vel 33 år. http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilsid=e=selectvarval/define.asp&Tabellid=05530

6.5 Inngangskriterier

Regelverket for uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordninger er noe mindre stramt enn regelverket i folketrygden. Uførenormen er i større grad knyttet til ervervsuførhet i stillingen som gir rett til medlemskap i pensjonsordningen. Videre gis rett til uførepensjon til medlemmer som må fratze stillingen på grunn av alderssvækkelse og som har hatt fem års sammenhengende tjeneste umiddelbart før fratreden. Med alderssvækkelse menes fysisk eller psykisk utslitthet etter fylte 64 år. Denne regelen ble opphevet i folketrygden i 1988. Videre gis det rett til gradert uførepensjon på lavere uførenivå enn dagens 50 prosent i folketrygden. Bortsett i fra i forhold til muligheten for lavere uføregrad, vil det forhold at de offentlige tjenstepensjonsreglene som hovedregel følger folketrygdens uføregrad sørge for at det i praksis i meget stor grad blir sammenfall mellom uførenormen i folketrygden og i de offentlige tjenstepensjonsordningene.

Sekretariatet har fått innhentet statistikk for å få belyst i hvilken grad de mindre strenge inngangskriteriene kan være av særlig betydning. Av SPKs nesten 56 000 uførepensjonister var det utgangen av 2007 ca 1930 personer (dvs. 3,5 prosent.) som hadde uføregrad 50 prosent eller høyere og likevel ikke hadde ytelser fra folketrygden. Av KLPs vel 56 000 uførepensjonister ved inngangen til 2007 var det bare ca 425 pensjonister (dvs. godt under 1 prosent) som hadde høyere uføregrad enn 50 prosent. og likevel ikke hadde ytelser fra folketrygden. En rimelig tolkning er at disse har fått uførepensjon ut fra andre inngangskriterier enn det som folketrygden legger til grunn. Det er imidlertid også mulig at noen av disse kan ha fått uførepensjon fra KLP og SPK og venter på avklaring fra folketrygden slik at det i realiteten er et enda større sammenfall mellom dem som får uførepensjon fra tjenstepensjonsordningene og dem som får fra folketrygden.

Det er relativt flere som har uføregrader under 50 prosent. I SPK er det om lag 13,5 prosent. mens det i KLP er nesten 21 prosent. I tabellvedlegget er det to tabeller (2 og 5) som belyser nærmere omfanget av gradert uførepensjon i tjenstepensjonsordningene.

I Uførepensjonsutvalgets innstilling foreslo flertallet at det burde vurderes om den nedre grensen for å komme inn under folketrygdens uføreordning burde reduseres til 1/3 (33,33 prosent). Dette vil redusere forskjellen i inngangskriteriene mellom folketrygden og de offentlige ordningene slik de er i dag.

Forskjellige inngangskriterier i folketrygden og de supplerende tjenstepensjonsordningene bidrar til at også leverandører av offentlige tjenstepensjonsordninger må ha etablert et apparat for å håndtere de medisinske og arbeidslivsrelaterte kriteriene for innvilgelse av uførepensjon.

Hvis en ønsker å beholde ulike inngangskriterier i folketrygden og de offentlige tjenstepensjonsordningene, må en eventuell nettoordning for uføreytelsen tilpasses dette. Verdien av en nettoytelse vil ikke være så stor hvis den ikke kommer på toppen av en ytelse fra folketrygden. En kunne eventuelt vurdere å videreføre full (brutto)dekning for de risikodekninger folketrygden ikke har.

6.6 Når skal uføreytelsen gis – forholdet til arbeidsavklaringspenger

I utvalgets mandat står det at forholdet til arbeidsavklaringspenger skal vurderes. Dagens regelverk åpner for at de offentlige tjenstepensjonsordningene kan gi ytelser etter utløpet av sykepengeperioden. Private tjenstepensjonsordninger kan ikke gi ytelser under perioden for attførings- og rehabiliteringsytelser. Regjeringen har fremmet for Stortinget Ot.prp. nr. 4 (2008–2009) der det foreslås at private ordninger i større grad skal tillates å yte slike ytelser slik som de offentlige ordningene. Hensynet til likebehandling av de offentlige og private ordningene beskrives som sentralt i proposisjonen.

Forslaget beskrives imidlertid som midlertidig:

Som Arbeids- og inkluderingsdepartementet har pekt på i sitt høringsnotat av 13. desember 2007 kan kombinasjonen av arbeidsavklaringspenger og uførepensjon fra tjenstepensjonsordningene gi høy reell kompensasjonsgrad, og dermed dårligere økonomiske insentiver til arbeid. Når det nå legges opp til i større grad av likebehandling av rett til uførepensjon i offentlig og privat tjenstepensjon, forsterkes behovet for en ny gjennomgang av om uførepensjonene også ivaretar arbeidsinsentivene. Departementet viser her til at det i mandatet for utvalget som skal utrede reform av de offentlige tjenstepensjonene fram til våren 2009, framgår at utvalget skal vurdere hvordan uførepensjonsdekningen i de offentlige tjenstepensjonsordningene kan tilpasses en uføreytelse i folketrygden. Utvalget skal herunder vurdere forholdet til arbeidsavklaringspenger. Dette utvalgets vurderinger og konklusjoner vil kunne medføre behov for endrede regler om uføreytelser i tjenstepensjonsordningene også i privat sektor. Den likebehandling det nå legges opp til, vil således være av tidsbegrenset karakter, i påvente av utfallet av arbeidet til utvalget som skal utrede reform av de offentlige tjenstepensjonene.

Spørsmålet blir dermed om en skal legge opp til for både offentlige og private ordninger, å ha supplerende ytelser på toppen av folketrygdens korttidssytelser. Etter at folketrygdens korttidssytelser (rehabiliteringspenger, attføringsstønning og tidsbegrenset uførestønning) i 2010 etter planen skal smelte sammen til arbeidsavklaringspenger og perioden for tildeling av en slik ytelse som hovedregel skal begrenses til fire år, hvordan bør ytelsesnivået i perioden for korttidssytelse være i forhold til ytelsen for varig uførepensjon? Ulike alternativer kan i dette spørsmålet, som ved vurdering av ulike pensjonsmodeller generelt, sammenliknes innen den samme kostnadsrammen. Innen en gitt utgiftsramme vil det å ikke gi uføreytelser som supplement fra den offentlige tjenstepensjonsordningen samtidig med arbeidsavklaringspenger, kunne muliggjøre høyere ytelser under den varige ordningen for uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen. Innen den samme utgiftsrammen vil det å gi offentlige ytelser som supplement til folketrygdens arbeidsavklaringspenger gi rom for noe lavere varige ytelser.

Det kan argumenteres for at det er viktig at ytelsesnivået for personer på arbeidsavklaringspenger ikke er for høyt. Disse trygdede er identifisert som personer NAV har et særlig ansvar for å forsøke å løse tilbake til arbeidslivet. Når vedkommende først har fått varig uførepensjon (og ikke har mulighet til å komme tilbake i arbeid), er det viktigere med et høyt ytelsesnivå. Et slikt argument tilsier at en ikke legger opp til samtidighet i ytelsene fra folketrygden og de offentlige

ordningene. Et motargument kan være at det da kan være uheldig at den enkelte kan ha motiv til å komme raskest mulig på varig uførepensjon da denne (summen av folketrygden og tjenestepensjonsordningen) vil være høyere enn arbeidsavklaringspenger. Så i stedet for en spore til å vende tilbake til arbeid, kan ulikhet i ytelsesnivå være en spore for å forbli i stønadsordningene.

For personer med inntekt ut over maksimalt inntektsgrunnlag for arbeidsavklaringspenger (6G), vil begrensninger i mulighet til å motta ytelser samtidig med ytelser fra folketrygden medføre fallende kompensasjonsnivå med økt inntekt. Et vurderings-tema kan være om det eventuelt bør kunne gis mulighet for supplerende ytelse fra tjenestepensjonsordningen for inntekter over folketrygdens maksimalgrense, eventuelt begrenset oppad til det kompensasjonsnivået som gjelder opp til 6 G.

Tabellvedlegg: Statistikk om uføre i tjenstepensjonsordningene

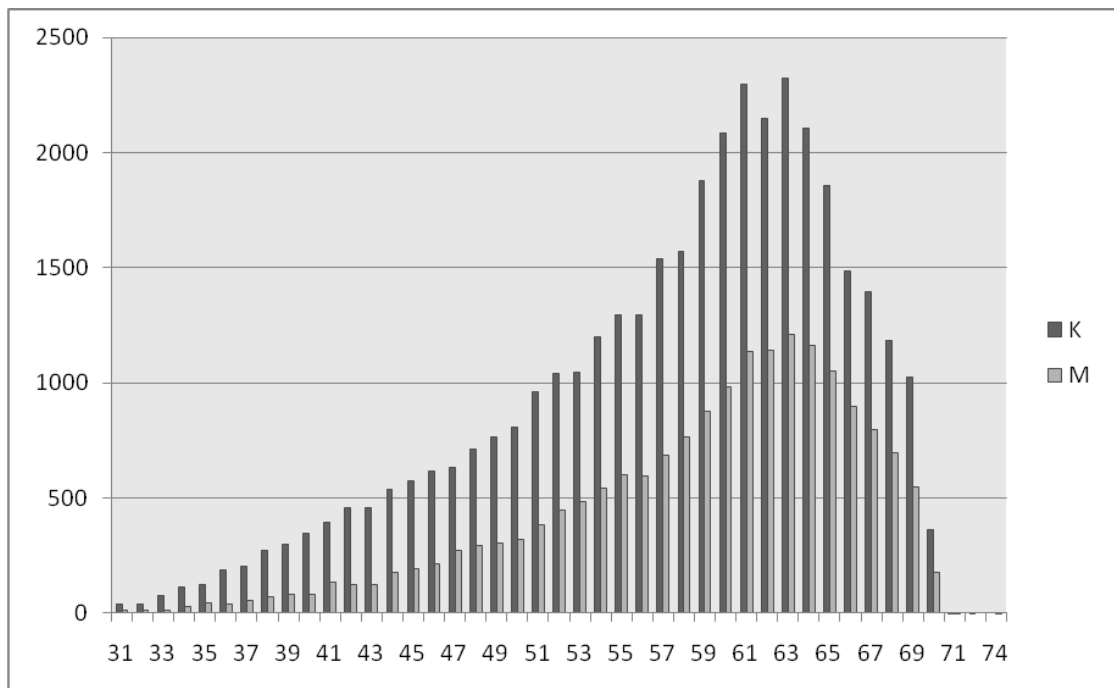
1 Innledning

I dette tabellvedlegget presenteres en del statistikk om uføre i tjenstepensjonsordningene. Avsnittet er basert på opplysninger fra leverandørene av offentlig tjenstepensjon.

2 Statens Pensjonskasse

Figur 1 viser aldersfordelingen på uførepensjonistene i Statens Pensjonskasse. Det går fram at fordelingen er relativt lik blant kvinner og blant menn; de største gruppene er rundt 60 år. Det går fram at relativt mange uførepensjonister har fylt 67 år. Det skyldes at mange først går over på alderspensjon ved fylte 70 år, når de når aldersgrensen.

Figur 1 Aldersfordelingen på uførepensjonister i Statens Pensjonskasse per 1.10.2007 etter kjønn. Antall

Tabell 1 viser hva gjennomsnittlig uførepensjon i Statens pensjonskasse var i 2007 før og etter samordning med folketrygdens ytelser.

Tabell 1 Gjennomsnittlig uførepensjon i Statens Pensjonskasse i 2007. Kroner

Gjennomsnittlig brutto årlig pensjon			Gjennomsnittlig netto årlig pensjon		
Menn	Kvinner	Totalt	Menn	Kvinner	Totalt
173 599	128 901	143 399	56 134	48 315	50 851

Tabell 2 viser uføregraden til uførepensjonistene i 2007. Uføregraden forteller hvor nedsatt inntektsevnen/arbeidsevnen er på grunn av varig sykdom, skade eller lyte. Dersom et medlem for eksempel har en uføregrad på 20 prosent, vil vedkommende være 80 prosent arbeidsfør.

Tabell 2 Antall uførepensjonister i SPK i 2007 etter uføregrad og kjønn, med prosentvis fordeling

Uføregrad	Menn		Kvinner		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
1-9 %	37	0,2	53	0,1	90	0,2
10-19 %	71	0,4	254	0,7	325	0,6
20-29 %	440	2,5	2 643	7,0	3 083	5,5
30-39 %	281	1,6	1 494	4,0	1 775	3,2
40-49 %	415	2,3	1 868	4,9	2 283	4,1
50-59 %	2 223	12,5	6 369	16,8	8 592	15,5
60-69 %	304	1,7	722	1,9	1 026	1,8
70-79 %	249	1,4	521	1,4	770	1,4
80-89 %	205	1,2	343	0,9	548	1,0
90-99 %	75	0,4	112	0,3	187	0,3
100 %	13 484	75,8	23 443	62,0	36 927	66,4
Totalt	17 784	100	37 822	100	55 606	100

Tabell 3 viser hva som er utbetalt av uførepensjon i 2007. Utbetalte pensjoner i millioner kroner viser hvor mye som er utbetalt i uførepensjon fordelt på kjønn. Bruttobeløpet viser total ytelse. Netto utbetalte beløp er utbetalt pensjon etter at samordningsfradrag er trukket fra. Beløpet inkluderer eventuell refusjon til andre offentlige tjenstepensjonsordninger (Overføringsavtalen), renter og etterbetalinger.

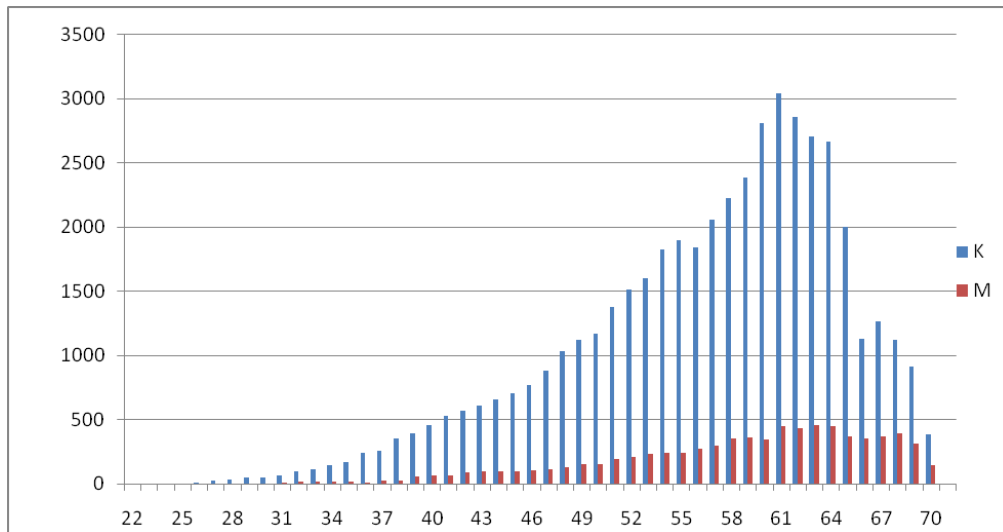
Tabell 3 - Utbetalte uførepensjoner i Statens pensjonskasse 2007. Beløp i millioner kroner

	Brutto utbetalt	Andel av samlet bruttopensjon av alle typer	Netto utbetalt	Andel av samlet nettopensjon av alle typer
Menn	2988,5	8,5 prosent	981,9	6,2 prosent
Kvinner	4567,2	13,1 prosent	1730,7	10,9 prosent
Totalt	7555,7	21,6 prosent	2712,7	17,0 prosent

3 Statistikk om uføre i Kommunal Landspensjonskasse

Figur 2 viser aldersfordelingen på uførepensjonistene i KLP.

Figur 2 Aldersfordelingen på uførepensjonister i KLP per 1.1.2007 etter kjønn. Figuren viser antall for hvert kjønn.

Tabell 4 viser gjennomsnittlig uførepensjon i 2007 før og etter samordning med folketrygdens ytelser.

Tabell 4 Gjennomsnittlig uførepensjon i KLP i 2007- i kroner

Gjennomsnittlig brutto årlig pensjon			Gjennomsnittlig netto årlig pensjon		
Menn	Kvinner	Totalt	Menn	Kvinner	Totalt
127 813	94 103	98 830	31 656	26 985	27 640

Tabell 5 viser uføregraden til uførepensjonistene i KLP i 2007.

Tabell 5 Antall uførepensjonister i KLP ved utgangen av 2007 etter uføregrad og kjønn, med prosentvis fordeling

Uføregrad	Menn		Kvinner		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
1-9 %	29	0,4	225	0,5	254	0,5
10-19 %	79	1,0	925	1,9	1 004	1,8
20-29 %	268	3,4	4 316	9,0	4 584	8,2
30-39 %	160	2,0	2 815	5,8	2 975	5,3
40-49 %	230	2,9	2 538	5,3	2 768	4,9
50-59 %	2 058	26,2	12 639	26,2	14 697	26,2
60-69 %	172	2,2	1 412	2,9	1 584	2,8
70-79 %	130	1,7	750	1,6	880	1,6
80-89 %	115	1,5	533	1,1	648	1,2
90-99 %	31	0,4	99	0,2	130	0,2
100 %	4 588	58,3	21 940	45,5	26 528	47,3
Totalt	7 860	100	48 192	100	56 052	100

Tabell 6 viser utbetalt uførepensjon i 2007. Bruttobeløpet viser total ytelse. Netto utbetalte beløp er utbetalt pensjon etter at samordningsfradrag er trukket fra.

Tabell 6 - Utbetalte pensjoner 2007 i millioner kroner

	Brutto utbetalt	Andel av brutto utbetalt uførepensjon	Netto utbetalt	Andel av netto utbetalt uførepensjon
Menn	1 004,7	18,1 %	248,9	16,1 %
Kvinner	4 535,0	81,9 %	1 300,4	83,9 %
Totalt	5 539,7	100 %	1 549,3	100 %